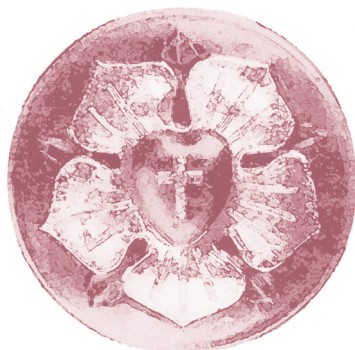

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMA:

SPIRITUALITET I TROSOPPLÆRINGEN

LEDER

SPIRITUALITET, ÅNDELIGE ØVELSER OG TROSOPPLÆRING

ARTIKLER OG INNLEGG

ROM FOR STILLHET?

LABYRINTEN – EN ØVELSE I Å FINNE VEIEN HJEM

GI OSS LEKEN OG LABYRINTEN TILBAKE

NÅ BETYR BIBELLESNINGEN NOE FOR MIN HVERDAG

MÅNEDENS SALME

SØNDAGSTEKSTEN

2. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

3. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

4. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

FRA BISPEDØMMERÅDENE

SPIRITUALITET, ÅNDELIGE ØVELSER OG TROSOPPLÆRING

De siste årene har samtalen omkring kirkelig barne- og ungdomsarbeid vært preget av et fornyet fokus på trospraksiser. I Plan for trosopplæring – GUD GIR VI DELER – understrekes det allerede i innledningen at en viktig oppgave i en fornyet trosopplæring er å legge til rette for at tro kan praktiseres. Men på hvilken måte kan trosopplæringen være med på å ta i bruk og utvide kirkens reservoar av trospraksiser og åndelige øvelser?

Hvorfor er trospraksiser så viktige? Tro og trospraksiser henger sammen med det store, litt krevende begrepet spiritualitet. Spiritualitet handler om menneskers erfaringer av en åndelig dimensjon ved tilværelsen og er ofte blitt oppfattet som en motsats til tilværelsens materielle og fysiske sider. Selve begrepet spiritualitet, åndelighet, understreker at det handler om ånd og sjel. Samtidig handler spiritualitet om så mye mer. "Spiritualitet involverer helt og fullt menneskers fysiske kropp, ikke bare deres ånd og sjel," hevder den amerikanske sosiologen Meredith McGuire i boken *Lived religion*. Og ritualer er i denne sammenheng en kroppslig forankring av religion, understreker McGuire.

Trospraksiser, ritualer og åndelige øvelser kan gi hjelp til at troen forankres, også i våre kropp. I arbeidet med barn og ungdom i kirken og gjennom trosopplæringen har vi gode muligheter for å benytte oss av kirkens reservoar av hellig lek. Det er fokus for dette temanummeret hvor Marianne Bergsjø Gammelsæter i sin artikkel tar for seg arbeidet med stillhet ved hjelp av kristuskansen, pilegrimsvandring og gudsrikeleiken. Eiel Holten skriver om labyrintens historie, hvordan den kan bygges og vandles, men ikke minst hvordan den kan være med og vise oss veien hjem. Labyrint er også temaet i Anne Anker Bolstads

artikkel som har fått overskriften "Gi oss leken og labyrinten tilbake!" Til slutt forteller Amund Nyhammer Hosøy hvordan ungdomsarbeidet han arbeider i, er blitt preget gjennom jevnlig bibellesning og bruk av den gamle bibellesningsmetoden *lectio divina*, åndelig lesning.

"Dersom jeg ikke får se naglemerkene i hendene hans og får legge fingeren i dem og stikke

Trospraksiser, ritualer og åndelige øvelser kan gi hjelp til at troen forankres, også i våre kropp. I arbeidet med barn og ungdom i kirken og gjennom trosopplæringen har vi gode muligheter for å benytte oss av kirkens reservoar av hellig lek.

hånden i siden hans, kan jeg ikke tro," sa Tomas til de andre disiplene da de fortalte ham at de hadde sett den oppstandne Kristus. Da Jesus igjen viste seg for disiplene, var Tomas også tilstede, og Jesus sier til ham: "Kom med fingeren din, se her er hendene mine. Kom med hånden og stikk den i siden min. Og vær ikke vantro,

men troende!" Tomas fikk både se, høre, kjenne og føle at Jesus var Kristus den oppstandne, og det resulterer i at Tomas bryter ut i trosbekjennelsen: "Min Herre og min Gud!"

Spiritualitet involverer helt og fullt våre fysiske kropp, ikke bare vår ånd og sjel, men ritualer, åndelige øvelser og trospraksiser som repeteres igjen og igjen, kan være med på å forankre troen og gi oss glimt av den oppstandne Kristus som kommer oss i møte.

KJERSTI GAUTESTAD NORHEIM
KN223@KIRKEN.NO

ROM FOR STILLHET?

AV MARIANNE BERGSJØ GAMMELSÆTER, DIALOGPREST, KIRKELIG DIALOGSENTER BERGEN
MABG63@GMAIL.COM

Er det rom for *stillhet* i trosopplæringen og i kirken? Problemstillingen kan synes paradoksal, for stillhet er vel en naturlig del av det vi ”gjør” når vi er i kirken – enten det er i trosopplæringen eller i gudstjenesten? Med mange år som kateket, og i prestedtjeneste de siste årene, har jeg reflektert mye over stillhetsarbeidets kår i kirken, også når det gjelder barn og unge. I denne artikkelen peker jeg på noen teologiske aspekt ved stillheten, hvorfor ”stillhetsarbeid” synes krevende, og til slutt deler jeg noen erfaringer.

GUDS STILLHET

Den katolske teologen Richard Rohr (Rohr 2014) beskriver i sin bok *Silent compassion* ulike sider ved stillhet i lys av kristen spiritualitet. Han forstår stillhet som kontrast til tomhet, noe som er bak og mellom ordene våre, noe skapende. Han sier at stillhet kan både forstås som en naturlig forfriskende stillhet for den introverte delen av oss, eller stillheten innimellom i samtalen, og dessuten som den ”*spirituelle stillheten som ikke trengs fylles med nervøs latter eller en vits eller at vi kjenner behovet for å være flinke eller informerte. En slik stillhet krever en dyp tilstedeværelse i seg selv og i nuet*”. Han peker også på at stillheten fastholder motsetningene, bidrar til kreativitet og gir oss viktige mellomrom innimellom ordene og rundt ideene – som når vi opplever skjønnheten i et kunstverk eller ute i naturen. Stillhet er i slike grenseoverskridende opplevelser til hjelp når ord blir begrensende. Dette klinger godt sammen med Meister Eckharts utsagn om at *ingenting i universet er så likt Gud som stillheten*.

Går vi til noen bibelske tekster, ser vi for det første Elia som erfarte Gud i *den skjøre stillheten* på Horebfjellet (1 Kong 19,12). Flere ganger hører vi i evangeliene at Jesus trekker seg tilbake til stillheten for å be (Mark 4,46). I et skapelses-

teologisk perspektiv kan vi reflektere over stillheten som en dimensjon ved Guds vesen og noe som gjennomsyrer skaperverket. Skapelsesfortellingen åpner for sammenheng mellom Skaperen, skaperverket og stillheten (1 Mos 1). *Slik er stillhet beskrevet i Bibelens første vers, sier Rohr og fortsetter: Den første realitet er beskrevet som øde og tom, og Guds Ånd svevde over vannet, over lyden av stillhet. Ånden er stille og kraftfull*. Vi trenger å løfte fram dette at vi tror på en Gud som fortsatt er skapende i oss og i verden, som er virksom og nærværende både i stillheten, i Ordet og på måter som er utenfor vår forstand. Derfor er det viktig å betrakte stillheten som *Guds stillhet*, en *fylt stillhet* av Guds nærvær i oss, mellom oss og i skaperverket. Vi kan derfor tenke relasjonelt om stillheten i spirituell forstand. Den skaper usynlige bånd mellom Gud, små og store troende mennesker og på tvers av det som ellers måtte skille oss.

Det leder videre til å understreke hvor viktig den barneteologiske forståelsen av barnet som fullverdig troende subjekt er i denne sammenheng. Luthersk teologi legger stor vekt på at troen gis som gave i dåpen, og at den, *kvalitativt* forstått, er likeverdig med voksentroen (At troen modnes intellektuelt og kognitivt med alderen,

er en annen sak). Det betyr at også det minste barnet er og blir "fullverdig trosøver" og del av kirkens fellesskap. Det er interessant å se dette i lys av fortellingen hvor Jesus inkluderer barna i sin nærhet og velsigner dem (Mark 10,13–16). Tolker vi dette i lys av spørsmålet om *stillhetens kår i kirken*, undrer jeg meg over om det å være sammen med Gud i stillhet, undring og bønn umiddelbart er lettere for "de minste" enn for oss som voksne?

Laurenze Freeman (Freeman 2013) utdyper dette i sin bok *Meditation with children*. Han henviser til Luk 9,46–48 der Jesus sier at *den som tar imot dette barnet i mitt navn, tar imot meg*. Freeman hevder at stillhet og meditasjon er så enkelt, at det paradoksalt nok synes mer krevende for de voksne. Ved å ta imot barnet på denne måten, blir vi minnet på vårt sanne jeg:

Det er barnets evne til å være immanent (nærværende), til å være naturlig og til å være totalt til stede i nuet, som lar oss erfare at på et vis er barnet nærmere Gud enn de fleste av oss. Denne tilstedeværelsen hos barnet er også barnets kapasitet for bønn, for kontemplasjon, for meditasjon og bønn fra hjertet (Freeman 2013: 16).

Freeman er også opptatt av at vi voksne lett lager problemer, eller trekker med vår egen skepsis, når det gjelder å skape rom for stillhet, bønn og meditasjon med barn: *Vi må ikke sette grenser slik at det vi gjør sammen med barna, bare handler om effektiv undervisning, moralske læresetninger, katekismen. Det kan være viktig nok, men det er ikke hele bildet, og de har mye større kapasitet åndelig sett enn dette*, sier Freeman. Når Jesus på denne måten inkluderer de minste i sin nærhet, mener jeg det er en sterk utfordring for oss som kirke å skape nye, åpne og gode rom for stillhetsarbeidet med barn og unge i trosopplæringen og i gudstjenesten.¹

STILLHETSARBEID SOM PRAKSIS

Peder er ti år

*Han sitter med lukkede øyne
øverst i trappa, framme i kirka
Saxofonmusikken fyller rommet
Han har akkurat avsluttet
en stille vandring*

*med de store perlene i kristuskransen
sammen med mange andre
Nå er han helt stille
Gud og Peder*

Den svenske biskop emeritus Martin Lønnebo utformet på 1990-tallet en bønnekrans, i Norge kjent som *Kristuskransen*. Bønnekransen har fargede perler knyttet til ulike sider ved troen og livet. Han var tydelig på at det var nødvendig med *flere* "stilleperler" enn andre perler, fordi det er krevende for oss mennesker å finne tid og rom for stillhet i livet. *Vær varsom med ordene, men sløs med stillheten*, oppfordrer Lønnebo. Mange er for tiden opptatt av de viktige vekslingene i livet mellom arbeid og hvile, stillhet og lyd og ulike former for rytme og liturgi. På dette punktet er vi ved en viktig utfordring, og samtidig en viktig begrunnelse for hvorfor kirken i særlig grad bør legge til rette for *stillhetsarbeid*: Små og store trenger både stillhet, slike vekslinger og erfaring av gjentakelse. Her har kirkens trosopplæring og gudstjenesteliv en unik mulighet, men min antagelse er at stillhetsarbeidet ikke i særlig grad har hatt prioritert. Hvis dette er riktig, bør vi gjerne samtale videre om årsakene. Spørsmålet er om vår tid, med så mange former for "støy" og stress, ikke minst gjennom sosiale media, gjør at kirkens trosopplæring i stor grad forsøker å matche dette. Dessuten er det kanskje besnærende å måle hvor vellykket et tiltak er, ut fra om bare barn og unge har hatt det "gøy" eller "kult", eller hva vi antar de har lært av faktakunnskap.

Flere trosopplærere jeg har snakket med, peker på hvor vanskelig det er for dem, prester og andre som formidler for barn og unge å slippe taket i noen av ordene – og stole på at Den hellige ånd gjør sin gjerning i stillheten. En annen utfordring er hvordan stillhetsarbeidet kan integreres, pedagogisk og metodisk, i undervisningen med store kull eller mange deltakere. Svarene på disse spørsmålene er viktige fordi det er avgjørende at kirken oppleves relevant slik livet faktisk er. Gjennom ulike former for stillhetsarbeid kan kirken nettopp representere noe annerledes midt i det hektiske livet til små og store mennesker. For ordens skyld vil jeg understreke at jeg ikke mener at *all* trosopplæring skal være stillhetsarbeid, men

i vekslingen mellom stillhet og mangfoldet av aktivitet vil trolig stillheten oppleves meningsfull.

STILLE VANDRING MED KRISTUSKRANSEN

Vandring er som metode er mye brukt i trosopp-læringsarbeidet, ofte for å gi barn og unge kunnskap om ulike tema og bibelfortellinger. Tenker vi å benytte vandring som metode i stillhetsarbeidet, må vi være bevisst på at *stillheten er både målet og et middel*. Den som legger til rette stille vandring, bør arbeide med egen tilstedeværelse og våge å slippe kontrollen på hva som skjer underveis hos den enkelte. I stedet kan man ha fokus på at den treenige Gud er sammen med barnet og ungdommen i stillheten. Gode rammer sammen med en trygg ledelse er likevel viktig slik at ettertanke, undring, bønn og meditasjonen får rom.

I teksten om *Peder* ovenfor beskrives det jeg opplevde første gangen vi hadde vandring med kristuskransperlene på *Lys våken*. Til sammen sytti elleveåringer deltok på en stille vandring i kirkerommet en sein kveldstid. Det store kirkerommet var preget av stillhet, kun med rolig Jan Garbarek-musikk som akkompagnement. Perlene var fint plassert med små plakater med noen stikkord til ettertanke og bønn. En erfaring er at *innledningen* til stille vandring er viktig, gjerne i et tilstøtende rom, der alle får utdelt kristuskransen. Lederen forteller da kort hva perlene betyr, og skaper en positiv forventning til det som skal skje. Vi forteller at det å være stille, tenke og be er noe fint, men samtidig kan det oppleves vanskelig. Vi snakker om å ha respekt for hverandre, at vi har god tid og helst går alene – og at vi opplever ting ulikt. Før deltakerne går rolig inn, synger vi gjerne et par vers av en enkel, kjent bønnesang. Unge og voksne medarbeidere deltar i kirkerommet og tar kontakt hvis de ser noen som er urolige eller utrygge.

STILLE VANDRING UTE – PILEGRIMSVANDRING

Stille vandring legges til rette ut fra målgruppa, de lokale forholdene, kirkerommets karakter eller om det er en vandring ute. Stille vandring ute

åpner for flere muligheter, men samtidig noen nye utfordringer. Mange barn har deltatt i sporløp, og forbinder kanskje noe med det. Andre har vært med på "undretur" eller lignende, noe som minner mere om denne formen for stille vandring. Det er viktig at en i planleggingsfasen avklarer typen vandring, og også her bør en ha en innledning sammen med barna. Jeg har blant annet erfaring med å legge til rette pilegrims-vandring for sju-åtteåringer med hovedelementer fra tradisjonell pilegrimsvandring. Det er forståelig nok mer krevende for barn å "finne den indre roen" når de kommer ut; her er det jo opplagt at vi skal leke! Uansett er det viktig å la rommet, enten ute eller inne, spille på lag. Vi kan kombinere ulike aktiviteter i forkant og etterkant, og ikke presse barn inn i noe som blir helt feil i forhold til deres behov for kroppslig utfoldelse eller lek.

Min erfaring er at en pilegrimsvandring for barn i småskolen fungerer fint når det er nøye planlagt og nok unge/voksne ledere. Selv om vandringen ikke i like stor grad bærer preg av stillhet, kan det likevel gi barn og unge rom for refleksjon, undring, stillhet og bønn. Dessuten får de muligheten til å kjenne Guds nærvær i skaperverket og fysisk utfoldelse ute. Det er dessuten mange muligheter til å legge inn undrings-spørsmål, enkle stillhetsøvelser på stoppestedene eller øvelser der barna i stillhet former noe av naturen eller gjør ulike bevegelser. Når barna etter hvert kommer til "målet" som gjerne er kirkerommet, blir de møtt av vakker orgelmusikk, sang, dåpspåminnelse, bønn etc. Også i denne metodikken kan formidleren utfordres på å "slippe kontrollen", bruke færre ord og stole på at Gud møter barnet i stillheten, i skaperverket og i fellesskapet av gode medvandrere. Kanskje åpnes andre rom enn vi visste om i barnet; kanskje males gudsbilder med andre "farger", og barna får nye erfaringer av å være en viktig del av kirkens fellesskap.

GODLY PLAY- STILLHET OG LEK MED GUD

Jerom W. Berryman (Berryman 1991) har i en årrekke arbeidet med temaet barn og stillhet ut

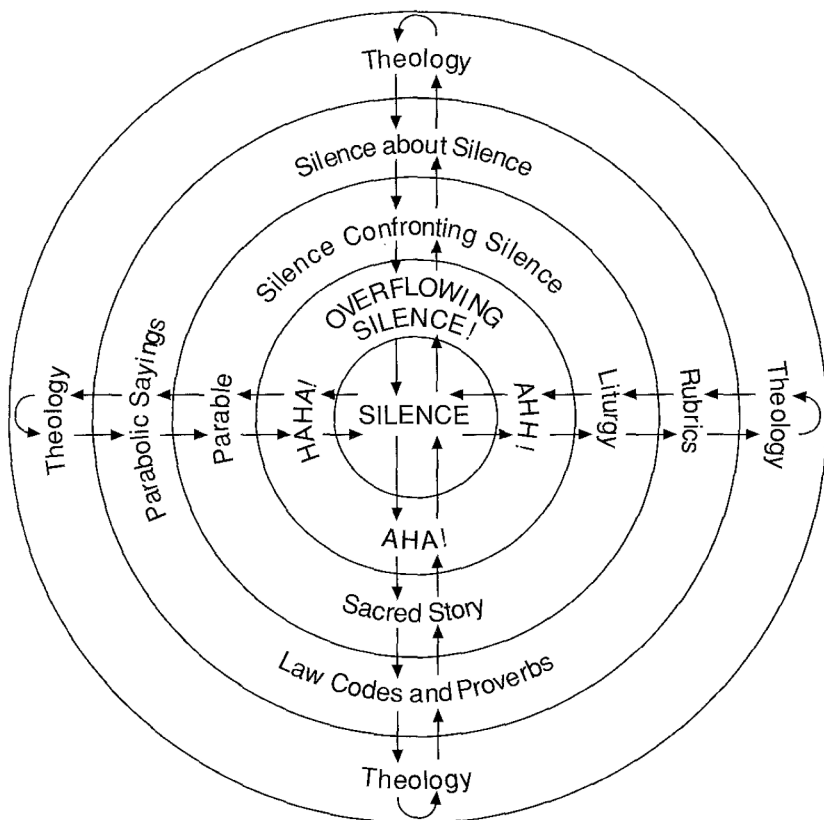
fra en teologisk og spirituell synsvinkel og utarbeidet metodikken *Godly Play* (GP), på norsk innimellom omtalt som "gudsrikeleiken". GP har en tydelig barneteologisk forankring og en metodikk som reflekterer at Gud møter barnet i stillheten. Berrymans metodikk og barneteologi har sin bakgrunn i Maria Montessorris pedagogikk. Hun sier blant annet om stillhetsarbeid med barn:

Oppdrageren kan føre barna fram til denne konsentrasjonen. Til dette formål tjener for eksempel øvelser i å være stille, som utenforstående ofte synes er nokså overdrevne. Men det som skjer i denne konsentrasjonen, er en prosess som går for seg uavhengig av oppdrageren og i grunnen også uavhengig av barnet selv. Det er en prosess som kan sammenlignes med å våkne opp, en prosess der menneskets åndelige krefter frigjøres. (Bollnow 1976)

Berryman knytter barnets erfaringer med å møte Gud i stillheten til fire religiøse "språk" (fig).

Den første dimensjonen er når barnet responderer med en form for "AHH!", noe som oppstår spontant i stillheten. Denne responsen er dypere og uavhengig av forstanden, *eller som når, i et øyeblikk av stillhet, Gud blir realitet i oss* (Stonehouse 1998). Den andre responsen er "AHA!" når vi erfarer at det er jo Gud. Den tredje er når barnet fylles med glede, og responsen over det Gud den allmektige åpenbarer for oss, er "HAHA!". Den fjerde responsen er en "overflommende stillhet", som vi kanskje kan assosiere med å være i "flyt" (Berryman 1991).

Figuren viser at stillheten er både kjernen og gjennomgående i de fire dimensjonene. Det kan likevel synes som at jo lenger ut i sirkelen man kommer, desto lettere er det at vi lærer oss selv og barnet et religiøst språk som gjør at vi gir slipp

på stillheten: *Without the continuing experience of God, theology becomes words about word ... In spite of cognitive limitations, a genuine knowing of God is open to children* (Stonehouse 1998: 174).

Det siste tiåret har mange trosopplærere og prester gjennomført kurset i Godly Play og tatt det i bruk i menigheten. GP har en svært strukturert metodikk med figurer og et "materieell" knyttet til hver fortelling. Hver samling har et fast ritual som varer ca. en og en halv time: Mottakelsen av den enkelte, gjenfortellingen av bibel-/temafor tellingen med undring og en samtale ut fra gitte undringsspørsmål. Deretter arbeides det enkeltvis i stillhet med for eksempel tegning, bygging, maling, undring. Samlingen avsluttes med litt drikke og frukt. Metodikken er i bruk over hele verden i ulike kirkesamfunn (www.godlyplayfoundation.org).

Jeg har noe erfaring med å benytte Godly Play i trosopplæringen og er dessuten mor til tre barn som tidligere deltok i en fast gruppe over flere semestre. Gruppen ble ledet av menighetspedagog og kursholder i GP, Anne Kaldestad. Hun spurte nettopp noen av disse 15–16, som nå deltar på årets MILK-kurs, om hva de husket best. De svarer blant annet: *At alt var så vakkert og ordentlig, ... vi hadde god tid ... og hvorfor slutta vi egentlig?* GP og fortellingen om "Den gode gjeteren" benyttes fortsatt som metode på T5-dagen i denne menigheten. Den har også vært integrert på ulike måter i andre trosopplæringstiltak og på lederkurs. Noen har anført at GP-metodikken er krevende når gruppene i trosopplæringen er store. Kaldestad har tilrettelagt GP for både små og store grupper, i gudstjenestesammenheng som preken og også sammen med voksne. Mulighetene er mange, mener hun, men det er viktig å fastholde den metodiske tenkningen og en dype-re forståelse av hvorfor man velger denne metodikken. Kaldestad reflekterer videre over noen av sine erfaringer og sier: *Det er helt avgjørende i Godly Play å stole på at Gud virker i stillheten, og at Gud møter barnet på måter vi ikke forstår. Vi kan bare åpne, legge til rette og ha tid. Dette handler om prosesser i barnet, som vi (pedagoger eller andre) ikke kan styre. Det er ikke enkelt å akseptere at vi må slippe kontrollen, eller ikke kan måle hva barnet lærer eller erfarer!*

DET ER BARE SÅ GODT Å VÆRE DER

Det er bare så godt å være der, repliserte ei jente som ble spurt om det var gøy på et trosopp-læringstiltak i kirken. Gjennom kirkens trosopp-læring og gudstjenester deles evangeliet og felleskap med tusenvis av barn og unge hver uke. Den er i stor grad preget av mye god metodikk og ofte med *mange ord*. Hverdagen til små og store mennesker er preget av mye "støy", mange impulser og krav, og mange strever for å finne sin plass i et brokete liv. Midt i alle utfordringene er vi med og legger vi til rette for at små og store erfarer at der kirken er, der er Gud, og *der er det bare så godt å være!*

I denne artikkelen har jeg forsøkt å reflektere over stillheten som ressurs for kirken, ett av mange rom der Gud møter små og store mennesker – og ikke som en metode for læring! Jeg har redegjort for noen teologiske momenter og forsøkt å peke på noen muligheter for å integrere stillhetsarbeidet i trosopplæringen. I gudstjenestearbeidet kan mange av disse erfaringene enkelt overføres. Men stillheten er "skjør"; den må vernes om, og kirken gjør rett i å skape nye og ulike rom for stillhet og hellighet i vår tid.

LITTERATUR

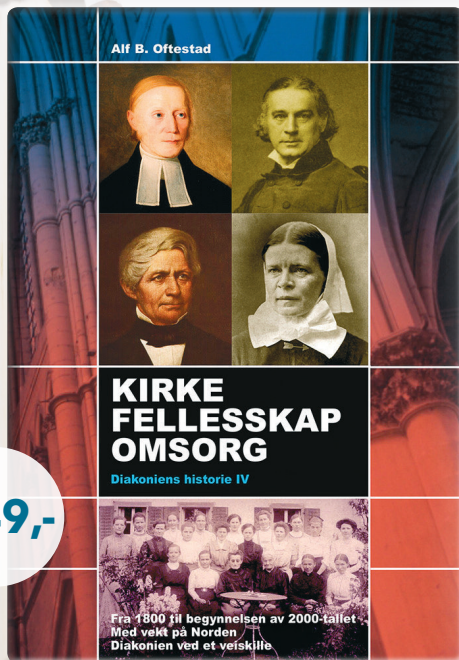
- Bollnow, Otto Friedrich. *Eksistensfilosofi og Pedagogikk* 1976.
- Berryman, Jerome W. *Godly Play, a way of religious education* 1991.
- Freeman, Laurence. *Meditation with Children* 2013.
- Gammelsæter, Marianne Bergsjø. *Barnets som troende subjekt – en kvalitativ undersøkelse av fem trosformidlers barneteologiske forståelse og konsekvensene det gir for barnet som troende subjekt i trosmiljøet*, Masteravhandling NLA Høyskolen 2007.
- Newell, J. Phillip. *The Book of Creation* 1999.
- Rohr, Richard Silent. *Compassion* 2014.
- Stonehouse, Catherin. *Joining children on spiritual journey* 1998.
- Vikstrøm-Jokela, Monica. *Her er jeg*, IKO Forlaget 2012. <http://www.gudsrikeleiken.no>. <http://godlyplayfoundation.org>.

¹ Slik jeg i min masteravhandling (Gammelsæter 2006) fant at barnet i mindre grad selv var praktiserende i troshandlinger og trosutfoldelse. De fikk eksempelvis i liten grad tolke tekst eller be selv.

Alf B. Oftestad

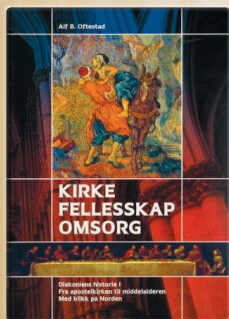
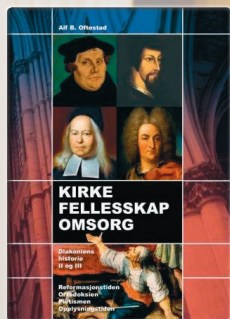
KIRKE, FELLESSKAP, OMSORG

Diakonien historie bd IV

449,-

En samlet framstilling av diakoniens historie har i lang tid vært et savn både ved fakulteter, høyskoler og i menigheter. Denne boka er avslutningen på et firebindsverk som beskriver hele diakoniens historie.

Kjøp hele verket!
Fire bind samlet i tre
bøker - for **kun kr 749,-**
(fullpris kr 1147,-)

Bøkene bestilles på lutherforlag.no,
direkte fra forlaget – tlf 22 00 73 50 eller post@lundeforlag.no.

LABYRINTEN – EN ØVELSE I Å FINNE VEIEN HJEM

AV EIEL HOLTEN, SENIORRÅDGIVER OG PREST, KIRKENS BYMISJON I BERGEN,
SERTIFISERT VERIDITAS LABYRINTFASILITATOR
EIEL.HOLTEN@GMAIL.COM

SE HVA SOM SKJER!

Labyrinter er utrolig fascinerende! Hvis du er i tvil: Lag en selv, og se hva som skjer! På lekeplassen kan du forme den av pinner, blader og steiner; på asfalten tegner du den med kritt; på badestranda risser du den rett i sanden. Mest sannsynlig vil folk stanse opp og se nysgjerrig på allerede mens du går krokboyd og jobber med å konstruere labyrinten. Vær forberedt på at det å svare på spørsmål av typen ”Hva holder du egentlig på med?” kommer til å sinke framdriften betydelig! Deretter, når du selv tar den første, prøvende turen i labyrinten, vil folk betrakte deg og smile. Kommer det flere forbi, begynner de kanskje å prate sammen og kommentere det de er vitne til. Når du så er ferdig med turen og rusler av gårde, vil de samme betrakterne nærme seg labyrinten og prøve selv. Vanligvis vil barna gå først! De går – deretter springer de og kjenner hvor deilig det er å løpe gjennom labyrintens kurver og svinger. Mange barn strekker armene ut for å kjenne den gode følelsen av å ”fly” 180-graders svinger mens de sirkler seg innover og utover mot labyrintens sentrum. De voksne følger deretter i et roligere, mer ”meditativt” tempo. Med jevne steg følger de ”stien”, mens de ser på mønsteret som tar dem til høyre og venstre. De fleste kjenner fascinasjonen over denne veien innover mot sentrum, hvor overraskende lang den er med tanke på hvor liten labyrinten ser ut. Etter at de har nådd målet og langsomt viklet seg samme vei til tilbake, vil de aller fleste ha lyst til å snakke med deg en gang til. For å fortelle hva de opplevde, hva de hadde oppdaget og erfarte på denne korte pilegrimsvandringen.

LABYRINTENS HISTORIE

Labyrinter er eldgamle. De eldste eksemplarene man har funnet, risset i stein, kan være så gamle som 4000 år. Funnene er spredt over store avstander, fra Middelhavsområdet til India. Det er usikkert hva labyrinten kan ha vært brukt til, men det er nærliggende å tro at de kan ha hatt både symbolsk og seremoniell betydning. Formen på disse eldste labyrintene er i all hovedsak det man kaller en ”klassisk” labyrint. Også i Norden kan man finne labyrinter som riss eller steinformasjoner lagt i terrenget.

Klassisk labyrint

En ”klassisk” labyrint har sju ”ringer”, tegnet med et enkelt og vakkert utseende. Til tross for at mønsteret ser intrikat ut, kan du tegne det på under ett minutt. Det er lett å lære hvordan man tegner det, og størrelsen kan enkelt skaleres fra en fingerlabyrint til normal ”stibredde” på 40–50 cm (Se oppskrift bak i denne artikkelen. Det

aller beste er å tegne labyrinten på steder med masse barn – og se hva som skjer!). Har du lært det en gang, glemmer du det ikke.

I gresk og romersk kulturkrets finner vi gjerne labyrinter som veggmalerier eller kunstferdig lagt som mosaikk-mønster innfelt i gulvet. Denne perioden byr på store variasjoner i labyrintenes utseende. Typisk er at labyrintene er mer "kantete" da mønsteret gjerne følger rommets form, og byggematerialene var murstein eller fliser.

Labyrinten i Chartres

I middelalderen fant labyrinten sin vei inn i kirken gjennom manuskripter og arkitektur, gjerne innfelt i kirkegulvet. I perioden fra 1170–1270 bygges det ikke mindre enn 80 (!) katedraler i Frankrike, 23 av dem med labyrinter. Kun tre av disse har overlevd til i dag (Chartres, Amiens og Saint Quentin). Alle tre har korset som grunnform og et vell av kristen symbolikk. Med opplysningstida endret ting seg. Labyrintens invitasjon til en indre reise og "mystikk" ble trumfet av fornuft, kunnskap og opplysning. Den ble dessuten assosiert med gammel overtro, hedenske tradisjoner og som noe veldig umoderne (på lik linje med gotiske katedraler som også ble sett på som håpløst gammeldagse). Selv den dag i dag er den 800 år gamle labyrinten i Chartres, kanskje verdens vakreste og mest kjente labyrint, dekket av oppstilte stoler og vanskelig å få øye på. Det er kun fredager i sommerhalvåret

fra kl. 10–17 at katedralgulvet ryddes sånn at det er mulig å gå i den!

Fra ca. 1990 er labyrinten blitt gjenoppdaget som åndelig praksis. De siste 30 årene har det vært en voksende "labyrintbevegelse", sprunget ut av Alternative Worship-miljøer i Storbritannia og arbeidene til Lauren Artress, kannikk ved Grace Cathedral i San Fransisco. Artress har etablert Veriditas, et verdensomspennende nettverk som både forsker på og utarbeider materiell og formidler kunnskap om bruk av labyrinter som åndelige verktøy i en kristen ramme.

EN PILEGRIMSREISE OG EN ORDFORKLARING

Da de første labyrintene ble bygget som en del av middelalderens katedraler, var det mest sannsynlig som en et hjelpemiddel for pilegrimer. For katedraler som var pilegrimsmål, kunne labyrinten benyttes av pilegrimene som en oppsummering av vandringen. For dem som av ulike årsaker ikke hadde anledning til å legge ut på reise, kunne labyrinten fungere som en liten pilegrimsreise. Labyrintene ble altså bygget som et hjelpemiddel for å hjelpe pilegrimene til å finne veien til Gud og veien til seg selv.

NB! På norsk har vi kun ett ord for "labyrint", og vi tenker gjerne at en labyrint er et sted der en kan gå seg bort. På engelsk skiller de mellom *labyrinth* og *maze*. En "*maze*" er laget for å forvirre deg ("*Amazing*" = forunderlig, forbløffende). Der vil du møte veiskiller der du har et valg om hvilken vei du vil følge. En "*labyrinth*" er derimot laget for at du skal finne veien fram; den har kun én vei å følge. Selv om den svinger seg fram og tilbake mellom sentrum og periferi, og tar vandringen i alle himmelretninger, vil du nå målet bare du fortsetter å gå veien.

EN VANDRENDE MEDITASJON

Å gå en labyrint er en vandrende meditasjon. Nevrologene kan sikkert supplere med vitenskapelige forklaringer av hva som skjer i hjernen under en slik vandring. Men det kan virke som om det å følge en sti som snor seg slik, sysselsetter den praktiske og "logiske" venstre hjernehalvdelen på en måte som setter den mer kreative

høyre hjernehalvdelen fri til å jobbe med problemer på nye måter. Ved å gi kroppen en såpass kronglete oppgave, filtreres uro og omflakkende tanker bort.

For egen del har jeg konkludert med at de som konstruerte dette åndelige verktøyet, visste hva de gjorde! Og det finnes talløse fortellinger fra enkeltpersoner om labyrintvandringens beroligende og positive effekter på kropp, tanke og ånd. Labyrinten hjelper deg rett og slett til å falle til ro – og det på en måte som gir deg tilgang til din forestillingsevne, økt oppmerksomhet, frigjort kreativitet, ”dypere” lag i deg selv.

Den er en gavepakke til alle med en rastløsheit i seg. Hvis du kjenner at den tradisjonelle ”sitt- ned-og-fall-helt-til-ro”-meditasjonen umiddelbart medfører at du begynner å klø her og der, at fantasien og tankene plutselig våkner og som en sprekk apekatt lokker oppmerksomheten din alle andre steder enn dit du vil ha den: Prøv labyrint!

HVA KAN LABYRINTEN BRUKES TIL?

Labyrinten hjelper oss altså til å falle til ro, og den hjelper oss til å komme i kontakt med dypere lag i oss selv, og den kan bidra til økt oppmerksomhet, fantasi og kreativitet. Den er et åndelig verktøy som hjelper oss til å åpne oss opp, både overfor oss selv og våre medmennesker og overfor Gud.

Snart 30 år etter labyrintens ”gjenoppdagelse” ser man at den er spesielt egnet som hjelp ved endring, overganger, omveltninger, i perioder med en følelse av kaos eller valgsituasjoner i livet. ”Hva er det neste steget i mitt liv?” er antakelig den ultimate problemstillingen å ta med seg inn i labyrinten! Den har vist seg som et uvurderlig hjelpemiddel i bearbeiding av tap, i sorgarbeid, ved sykdom, dødsfall og oppbrudd, når noe må legges igjen, og livet skal leves videre på en ny måte. I det hele tatt: Når du trenger å finne deg selv, finne en vei, en utvei, et sentrum i livet – gå labyrinten!

I USA og Storbritannia brukes den foruten i kirkelig sammenheng, aktivt på universitetscampuser, i sykehus og fengsler. Den har svært allsidig bruk!

HVORDAN BRUKE LABYRINTEN? NOEN PRAKTISKE TIPS

Vi bruker den som en vandrende meditasjon, en pilegrimsreise. Og en pilegrimsreise er jo en reise som skjer både utvendig – vi går – og innvendig – vi reflekterer over livet, over vår plass, vår sammenheng, hvor vi kommer fra, og hvor vi skal, i dette livet og etterpå.

I labyrinten følger vi ganske enkelt stien inn mot sentrum og ut igjen. Det er ikke ekstrem-sport! Det er lov å trå på streker! Hvis du mister konsentrasjonen og ”går deg bort” – ta det rolig. Det verste som kan skje, er jo at du ender opp der du kom fra – at du går ut igjen før du har kommet inn, eller at du ender opp i sentrum igjen når du var på vei ut. Kanskje du trengte en ekstra tur? Det er ikke verre enn at du snur og går riktig vei igjen.

I labyrinten bruker vi kroppen; vi beveger oss. Det er *din* kropp. Og *din* kropp forteller deg hva som er rett for deg. Det finnes ingen rett eller feil måte å gå labyrinten på. Stol på at de som har laget den, visste hva de gjorde. Den er bare et hjelpemiddel for å få deg til å falle til ro, for å la deg få et møte med deg selv, ditt liv og Gud.

Du velger selv tempo – hvor fort du vil gå. Kjenn etter. Prøv å følge kroppens eget tempo. Hvis du vil stemme sinnet og ”prøvegå” litt for å finne det tempoet som er naturlig for deg, kan du gå noen runder rundt labyrinten før du går inn i den. Når du har kommet fram til sentrum av labyrinten, velger du selv hvor lenge du vil bli før du går ut igjen. Kanskje trenger du å sette deg ned en stund? Når du er klar: Gå ut igjen. Vel ute kan du fortsette å gå rundt labyrinten på utsiden hvis kroppen din forteller deg at du ikke er helt ”ferdiggått”.

SKAL VI GÅ MED ET FORMÅL/ ET ØNSKE?

Det ene er like rett som det andre. Labyrinten er egnet til å gå både med et åpent sinn og med en eller annen form for ledet meditasjon eller oppgave.

Vi deler gjerne labyrintvandringen inn i fire deler: *Release* – gi slipp. Kom hjem til deg selv. Bare gå, så kommer du til sentrum. Du trenger

ikke passe på eller være på vakt, bare ta et steg av gangen. Sett en fot foran den andre, så er du på vei. Gi slipp på all uro; du blir ledet fram. *Receive* – Når du kommer til sentrum: Ta imot. Ta imot det kroppen kjenner; ta imot tanker, assosiasjoner, fantasier eller forestillinger. *Return* – vend tilbake. Du skal videre; du skal ut igjen av labyrinten. *Reflect* – reflekter, tenk videre. Hva sa kroppen din? Hva kjente du? Hvilke tanker gjorde du deg? Hva følte du?

Alt som skjer i labyrinten, kan du bruke som en metafor eller til å reflektere over sider ved livet ditt.

Akkurat som i livet ellers er vi ikke ute og går alene. Det er andre vi må forholde oss til. Og siden veien er smal, må vi ta hensyn til hverandre.

Eksempler på refleksjoner: Hvis du syns de andre går for langsomt: Er det sånn ellers i livet også? At du syns folk går litt i veien for deg? At folk er litt treige og langsomme? Hvis du bekymrer deg for om du er på rett vei, kan du meditere over det! Hvorfor bekymrer jeg meg så mye? Er det et tema i mitt liv at jeg ofte blir bekymret? Om det er fullt, og du må vente litt på å få komme inn i sentrum: Reflekter over hva venting gjør med deg (frustrasjon, rastløshet, irritasjon osv.).

NB! Labyrintens stier er en tofelts vei. Når du møter en som er på vei mot deg: Passér dem på en måte som kjennes *naturlig* for deg. Vi går med "milde øyne" og vil hverandre vel. Det er lov å se på de andre! De er på veien sammen med deg. De deler en del av ditt liv akkurat nå.

Ved innendørs vandring er levende lys og musikk er en god hjelp til å sette stemningen og til å finne stillheten i deg selv. Jeg anbefaler rolig ikkerytmisk musikk som gregoriansk sang eller for eksempel i sjangeren til Jan Garbareks "Officium". Alle som deltar, forsøker å holde stillheten og ikke snakke sammen underveis.

Med tanke på få rytme, energi og "flyt" i vandringsen vil jeg anbefale å bruke en labyrint som ikke er "kantete", men har "myke" svinger. Verden er kantete nok som den er ...

BARN OG LABYRINTER

Barn elsker labyrinter! De har, kanskje i enda større grad enn voksne, glede av en vandrende

meditasjon som involverer bruk av kroppen. I de sammenhengene der jeg har ledet barn i bruk av labyrinten, virker det også som om de setter pris på muligheten til å senke tempoet, roe tankene og bli introdusert for "annerledetid". Hvis du leter på nettet, vil du finne mye godt stoff om skoler som har laget sine egne labyrinter på uteområdet. Der kan aktive og rastløse elever løpe av seg sin uro; den kan brukes som avspenning, sinnemestring, sorgarbeid, koordinasjonstrening, kort sagt: Mye. Har du ikke plass ute, kan en "Fingerlabyrint" (Tegn labyrinten på et A4-/A3-ark, og følg stien med en finger) gjøre samme nytten. Ellers har barn "overganger" hver gang de har bursdag, skal opp et klassetrinn eller bytte skole. Labyrinten kan hjelpe dem til å reflektere over hva de ikke kan ta med seg videre, hva de må legge igjen – og hva de tar med seg videre i livet.

I kirkelig sammenheng kan bibelfortellinger som innebærer vandring, være fine å meditere over i labyrinten (Moses i ørkenen, sauene som rota seg bort, sønnen som kom hjem). Den kan brukes til bønnevandring; en bønn (skrevet eller tegnet eller symbolisert ved en stein) kan bæres inn i labyrinten og plasseres i en bønnekrukke i sentrum. Vandringen kan avsluttes ved å løfte bønnene opp for Gud eller for eksempel plassere krukka på alteret.

Også for barn vil labyrinten fungere godt i sorgarbeid, ved skilsmisser eller dødsfall, det å skulle leve videre uten et kjæledyr eller en man har vært glad i og knyttet til. I konfirmantarbeidet kan man lage meningsfulle ritualer.

Et eksempel: Lauren Artress fortalte om hvordan hun hadde brukt labyrinten på en mor-og-datter-kveld i kirken. De var 12 par (24 personer). De begynte ved døpefonten der de leste dikt om løsrivelse og å gå ut i verden. Mødrene gikk først én og én inn i labyrinten mens jentene gikk på utsiden. I midten brant et dåpslys. Når mødrene kom inn i sentrum, tente de et stearinlys fra dåpslyset og begynte returen når de var klare til det. Når mor var på vei ut, fikk datteren gå inn i labyrinten. Når de møttes, overrakte mor lyset til sin datter – nærmest som en stafett – og hun tok lyset med seg på sin vandring inn mot sentrum.

Vel framme plasserte hun lyset i en lysestake. Mødrene gikk langs utsiden av labyrinten til døtrene hadde vandret seg ferdige. Lauren hadde en avsluttende refleksjon ved døpefonten – før de dro ut og spiste middag sammen. Alle som deltok, ga uttrykk for at dette hadde vært en vakker og sterk opplevelse, og at det hadde forsterket båndet mellom mor og datter.

Jeg anbefaler at den som vil bruke labyrinten som et verktøy i kirka, tar Veriditas' kurs for labyrintfasilitatorer. Selv om labyrinten er et veldig anvendelig og umiddelbart tilgjengelig verktøy, trengs det en fasilitator til å holde konsentrasjonen, til å holde avstand mellom delta-

kerne, til å ha et trygt nærvær, til å ta ansvar for hele gruppen og til å være tilgjengelig for samtale og refleksjon i etterkant.

Jeg gleder meg til å følge med når landets kreative kirkelige medarbeidere får tenkt ut bruksområder som ingen tidligere har kommet på! I labyrinten har de et verktøy som virker – og som inviterer til en åndelig praksis med ro, refleksjon og erfaring av Gud.

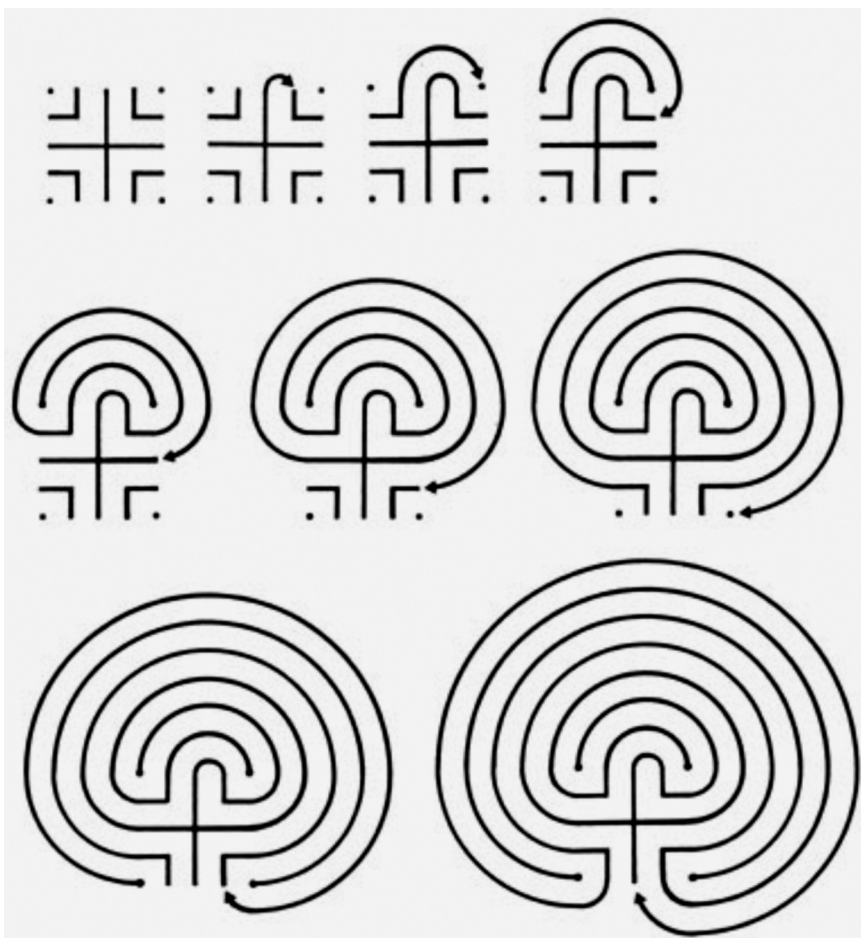
LES MER:

Walking a sacred path – L. Artress (Riverhead books).

Working with the Labyrinth - R Sewell, J Sellers and D

Williams (Wild goose publications).

www.veriditas.org.

Oppskrift på enkel "gjør det selv"-labyrint:

GI OSS LEKEN OG LABYRINTEN TILBAKE

AV ANNE ANKER BOLSTAD, STUDENTPREST V/NTNU I GJØVIK OG HØGSKOLEN I INNLANDET,
AVDELING LILLEHAMMER, SERTIFISERT VERIDITAS LABYRINTFASILITATOR
ANKERBOLSTAD@GMAIL.COM

Det første jeg legger merke til inne i den gamle, vakre katedralen fra 1200-tallet, er de tre unge mennene og den midaldrende damen. Med langsomme og målbeviste skritt vandrer de etttertensomt og andektig inne i den 800 år gamle labyrinten som er nedfelt i gulvet. Det er som tid og rom står stille. Her er jeg vitne til noe hellig som folk har gjort i flere hundre år.

Det neste som skjer, bringer meg straks tilbake til nåtiden og til virkelighet, for min egen lille sønn på 4 år har også funnet veien inn i den 261,5 meter lange labyrinten. Han holder et litt annet tempo enn de før omtalte. Han klarer de 11 ringene med brutte sirkler på en forrykende flott måte. Jeg må få stoppet ham, tenker jeg; slik kan han da ikke holde på; han forstyrrer jo de

andre som vandrer inne i labyrinten.

Så er det jeg kommer til å tenke på hvorfor jeg har tatt med min familie til nettopp denne katedralen.

I mange kulturer over hele verden har labyrinten i mer enn fire tusen år vært anvendt som et livstolknings- og meditasjonsredskap, og i middelalderen anla man i de gotiske katedralene i Frankrike labyrintmønstre i gulvene slik at folk kunne vandre i dem som en slags mini pilegrimsvandring. Men på 1700–1800-tallet besluttet biskopene og prestene i flere av de gotiske katedralene at labyrintene skulle rives opp og ødelegges, fordi de mente at all vandring og barnas lek var et forstyrrende element i gudstjenesten.

Gudskjelov ble den store labyrinten, med sin

diameter på hele 12 meter, i Chartres spart og er i dag helt inntakt. På fredager ryddes stolene i kirkeskipet bort, og folk fra hele verden kommer hit for å vandre meditativt i den vakre labyrinten fra begynnelsen av 1200-tallet.

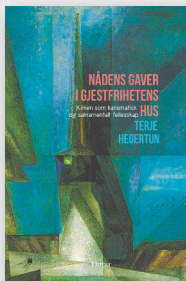
Menneskers livsvandring er på mange måter sammenlignet med det å vandre inne i en labyrint. Umiddelbart kan det virke som det er kort vei inn til sentrum i labyrinten, men når man først begynner å gå, kan det føles som om man aldri når frem til midten, fordi best som man nærmer seg målet, ledes man ut i periferien. Og er det ikke ofte slik vårt liv også fortøner seg? Labyrintens snirklede mønster er på mange måter som et speilbilde av livet vi lever. Rett som man tror man er fremme, så hender det ting i ens liv; kanskje man opplever vanskeligheter i familien, blir syk, eller man mister jobben og må derfor ta en lengre vei før man kommer helt frem. Ingen vet hva som venter bak neste hjørne, og noen ganger kan livet kanskje føles uten mål og mening.

Labyrintens mønster leder en på vei. Det er én vei inn, og samme vei tilbake. Labyrinten har ingen blindveier, og man kan ikke gå seg vill. Labyrinten sier til oss: "Stol på meg, jeg tar imot deg. Du må bare fortsette med å gå; du er underveis, også selv om du møter svingninger, *ups and downs*; du er på rett vei også selv om du ikke kan se hvor veien leder hen."

Det er så stille inne i den store halvmørke Chartres-katedralen, og i et sekund kjenner jeg en uro fordi jeg hverken ser eller hører min sønn. Men da, i hjertet av labyrinten, ser jeg ham sitte, helt stille, med beina over kors og hendene foldet. Lenge sitter han der, sier ingenting, iaktar og lar helligheten senke seg.

"Uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket," sa Jesus. Kanskje ble disse ordene visket inn i prestenes ører i Chartres den gang på 1700-tallet da de valgte å beholde labyrinten slik at barna også skulle ha en plass der de kunne nærme seg det hellige.

luther

Terje Hegertun
**NÅDENS GAVER I
GJESTFRIHETENS HUS**
299,-

Er kirken alltid enten karismatisk eller sakramental? Hegertun argumenterer for at den har det privilegium å være begge deler. Kirkens store styrke er at den er til på grunn av nådens gaver. Det gjør den til det gjestfrie fellesskapet den er ment å være. På en grunnleggende måte er kirken én, til tross for ulikhetene. Hva kan vi lære av hverandre?

www.lutherforlag.no

NÅ BETYR BIBELLESNINGEN NOE FOR MIN HVERDAG

AV AMUND NYHAMMER HOSØY, MASTERGRADSSTUDENT VED NLA HØGSKOLEN,
THEOLOGY AND MINISTRY, UNGDOMSARBEIDER I BIRKELAND SOKN
OG KJERSTI GAUTESTAD NORHEIM, SOKNEPREST I BIRKELAND SOKN, FANA PROSTI
AH487@KIRKEN.NO / KN223@KIRKEN.NO

”Nå betyr bibellesningen noe for min hverdag.” Sitatet fra en av ungdomslederne i Birkeland menighet illustrerer et fornyet fokus på Bibelen, som vi opplever har vokst frem i menighetens ungdomsarbeid de siste årene.

UNGDOMSLEDERFORUM

For noen år siden startet vi i Birkeland menighet med samlingene vi kaller for ”UngdomsLederForum” (ULF), etter at noen av ungdomslederne etterlyste bedre samhold og koordinering mellom de ulike delen av ungdomsarbeidet. I menigheten har vi mange ulike aktiviteter og tiltak for ungdom, slik som KRIK, speidere, Ten-Sing og ungdomsklubben ”Nattkafé”. ULF har en samlende og forankrende funksjon i dette arbeidet som finner sted hjemme hos presten 3–4 mandager i semesteret. Samlingen begynner med et middagsmåltid. Etterpå har vi en runde hvor vi først – én og én – forteller hvordan vi har det. Etterpå kan de ulike gruppene fortelle om hvordan det går, informere om kommende arrangement og særlige utfordringer. Deretter går vi over på neste hoveddel som er *lectio divina*.

Men hva er så *lectio divina*? *Lectio divina*, guddommelig lesning, er en måte å lese Bibelen på, som har røtter i den oldkirkelige tradisjonen. Metoden strekker seg tilbake til Origines i det 3. århundret og går via Ambrosius som etter sigende skal ha lært den videre til Augustin. På 500-tallet ble metoden formalisert gjennom Benedikts regel, åndelige og praktiske veiledninger til klosterlivet utarbeidet av Benedikt av Nursia til bruk i klostrene han hadde grunnlagt.

Hovedtanken bak *lectio divina* er at de bibelske tekstene er Guds levende ord til oss. Det er ord

som kan lede oss inn i enhet med Gud. På 1100-tallet utvidet munken Guigo II metoden gjennom en firetrinnsmetode. Rent praktisk går den ut på at vi tilnærmer oss tekstene gjennom fire trinn: *lectio* (lesning), *meditatio* (meditasjon), *oratio* (bønn) og *contemplatio* (kontemplasjon). Med utgangspunkt i spørsmålet ”Hva vil Gud si meg her og nå?” leder disse fire trinnene oss inn i bibelteksten som en slags skattejakt hvor lesningen søker, meditasjonen finner, bønningen spør og kontemplasjonen føler.

Gjennom årene har *lectio divina* utviklet seg og oppstått i nye former, slik det skjedde i et ungdomsarbeid i den italienske byen Milano på 80-tallet. I 1980 begynte daværende kardinal Carlo Maria Martini å samle ungdommer i domkirken for å styrke bibelkunnskapen, lære dem å be og søke stillhet. For å få dette til brukte han en variant av *lectio divina*. Arbeidet samlet etter hvert mange ungdommer. På en studietur sammen med en gruppe ungdommer fra Stavanger bispedømme ble tidligere biskop Bjørn Bue introdusert for denne måten å lese Bibelen på. Inspirert av Martinis arbeid brakte han den med seg tilbake til Norge der Bibelselskapet senere har vært med på å utvikle den videre. Denne videreutviklede metoden har fått navnet Ordets skole.

Ordets skole er en samling om Bibelen, som er delt inn i fem deler. Den første delen er en forberedelsesdel. Gjennom lystenning eller stillhet

gis ungdommene rom til å stilne før de går inn i møte med bibelteksten. Så blir dagens bibelord lest høyt og gjerne flere ganger. I innlevelsedelen som følger, handler det om å gå på skattejakt i teksten og lete etter hva det er som fanger oppmerksomheten. Det kan være noe som er fint, noe vi kjenner oss igjen i, eller noe vi lurer på. Denne delen følges av en bønnedel før fokus blir rettet mot hvordan møtet med bibelteksten kan endre oss, våre handlinger og våre liv.

HVORDAN BRUKER VI LECTIO DIVINA I ULF?

I Birkeland bruker vi en litt modifisert versjon av *lectio divina*, som likner mer på Ordets skole. Vi har alltid en voksen som leder denne delen, og lederen begynner med å be for samlingen. Bønnen som går igjen, handler om at Gud skal tale til oss gjennom bibelteksten. Alle får utdelt en Bibel, eller bibelteksten på en utskrift. Så velges to frivillige lesere som leser hele bibelteksten høyt hver sin gang. Etter at vi har hørt og lest teksten to ganger, har vi noen minutter med stillhet der det er rom for å tenke over hva man har lagt merke til, undret seg over eller reagert på. Deretter deles alle inn i par, og vi forteller til sidemannen hvilke tanker vi har gjort oss om bibelteksten. Her er det viktig å høre godt etter, for etterpå skal man fortelle videre hva sidemannen har fortalt. Ofte er mange av betraktningene like, og ofte er det noen som ikke har noen kommentar. Om det har kommet frem spørsmål, blir de besvart av lederen. Til slutt har lederen forberedt et segment som har utgangspunkt i spørsmålet "Hva kan vi som ledere i kirken lære av denne teksten?". Her kommer det punkter som knytter sammen bibelteksten og ungdomsledernes liv, og som særlig retter seg mot tjenesten de har i ungdomsarbeidet. Etter *lectio divina* ber vi sammen, og det gis rom for bønneemner før det er fritt for å be høyt eller stille. Vår Far og velsignelsesbønn avslutter denne delen av ULF.

Bak denne bruken av *lectio divina* ligger det noen prinsipper og teologiske grunnelementer som gjør at vi har tro på at dette er en god måte å lese Bibelen sammen med ungdom. For det første tror vi at Gud kan, og ønsker, å tale til oss

gjennom Bibelen. Guds ord har i seg selv en formidlende og skapende kraft, og ved Den hellige ånd blir skriften åpnet for oss. Derfor starter vi alltid med en fast bønn om Guds tiltale gjennom bibelteksten. Det er også derfor vi lar alle dele sine tanker.

Bibelen kan også leses uten forkunnskaper eller kvalifikasjoner, og Den hellige ånd kan virke i ungdommer så vel som voksne. Dermed har vi en forventning om at bibelteksten skal tale til *alle*. Vi opplever det som svært verdifullt å få høre alle de ulike tanker, spørsmål, følelser og undringer som har oppstått hos de ulike individer. En av styrkene ved *lectio divina* er nettopp denne felles lesningen av Bibelen, hvor mangfold oppstår i fellesskapets tolkning og lesning av tekstene. I tillegg erfarer vi at *lectio divina* kan være med på å anerkjenne ungdommenes tanker og spørsmål som et resultat av et guddommelig møte med Bibelen.

For det tredje tror vi at det er viktig å lære ungdommer i å ta del i trospraksiser. Tro er ikke *bare* teologisk innhold som man bekjenner seg til; tro kan også praktiseres. På ULF får ungdom lese i Bibelen, noen kanskje for første gang. De får prøve seg på å reflektere over en tekst, og oppleve at deres tanker om teksten blir hørt og verdsatt. Å formulere egne tanker om hva en tror på, er for mange en verdifull erfaring, og det er viktig at dette utvikles i trygge rammer. I tillegg til å få øvd opp verbalisering av tro får også ungdommene ta del i bønn der man erfarer at konkrete og gjerne hverdagslige bønneemner blir lagt fram for Gud. I bønnen får de også mulighet til å øve på å formulere bønner, og høre andre formulere bønner med egne ord. Bønneformen på ULF er ganske ulik de liturgiske bønnene som ungdommene kjenner fra gudstjenester, men på den måten kan ungdom også få hjelp til å oppdage og utvikle et eget, for mange mer personlig bønnespråk.

HVILKE ERFARINGER HAR VI GJORT OSS GJENNOM LECTIO DIVINA?

Lederfellesskapet i ungdomsarbeidet i Birkeland menighet har gjennom ULF vokst seg stadig sterkere med tanke på et sosialt samhold og trivsels-

fokus, men denne styrken er samtidig også knyttet til en tydeligere forankring i den kristne tro. Dette har skjedd som en gradvis utvikling. Da ULF startet opp, avsluttet vi samlingene med å be "Vår Far" sammen. Underveis er imidlertid bønnedelen blitt gradvis utvidet, og det er blitt større rom for fri bønn hvor ungdommene selv kan melde inn sine bønneemner. Dette synes å ha ført til at ungdomslederne har utviklet et tryggere og mer frimodig forhold til bønn.

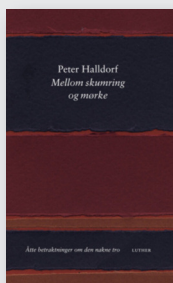
"Jeg synes det er givende og sunt for troen. Jeg mener det er en veldig god måte å lese Bibelen på, fordi vi lærer hverandres måter å tolke på." Slik beskriver en av våre ungdomsledere hva *lectio divina* har betydd. Det er på mange måter også det vi som ledere har erfart. Vi opplever en bibelsamling der setninger som "Jeg synes det var rart det Jesus sa," og "Dette tenker jeg handler

om at vi også skal tjene hverandre," både ytres og aksepteres.

En annen av ungdommene beskriver bibellesning på ULF slik: "Jeg liker det skikkelig godt; det hjelper å se bibeltekster i et nytt lys og så blir man mer kjent med Bibelen gjennom andre, samtidig som man må stoppe opp og reflektere selv."

Å lese Bibelen sammen er viktig av mange grunner, men vår opplevelse er at *lectio divina* kan være med på å åpne opp bibeltekstene for ungdommene på en slik måte at de ser hvorfor og hvordan tekstene gjelder dem og deres liv. *Lectio divina* tar utgangspunkt i at Gud ønsker å tale gjennom Bibelen, og legger til rette for at ungdommene får tid til å motta noe fra Gud gjennom både egne og andres refleksjoner.

luther

Peter Halldorf
MELLOM SKUMRING OG MØRKE
Åtte betraktninger om den nakne tro
199,-

Hvorfor hadde ingen sagt at du måtte miste den gamle freden for å vinne en ny og mer virkelig fred? Idet døden sluker Jesus, mister disiplene sin tro.

Påskeaften, dagen mellom korset og oppstandelsen, speiler en realisme som ingen av oss kommer utenom, dagene når ateismen åpner seg som en avgrunn i vår sjel. Er Gud død? Finnes han ikke lenger? Har jeg levd på en illusjon?

Boken er knyttet an til fasten og påsken, men den kan også med stort utbytte brukes som en meditasjonsbok når som helst på året.

www.lutherforlag.no

MÅNEDENS SALME MAI 2018

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE
ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

SOM VINDEN STRYKER MINE KINN/SOM VINDEN STRYK OM MINE KINN (N13 521)

T: ANNE-RUTH JANGAARD 1992 O: ØYSTEIN WANG 1992

”Våren 1992 hadde komponisten Øystein Wang og jeg planer om å skrive en adventssalme,” forteller Anne-Ruth Jangaard. ”Slik ble det ikke. Hva som gjorde at det ble annerledes, vet jeg ikke, men ideen til ’Som vinden stryker mine kinn’ kom mens jeg kjørte hjem fra jobb en dag den våren. Jeg stoppet ved flere busstopp underveis for å notere ned de tekstbitene og idéene som dukket opp. Seinere jobbet jeg videre med teksten, og resultatet ble ’Som vinden stryker mine kinn.’”

Teksten er både på bokmål og nynorsk i salmeboken.

Hvem gjenkjenner ikke den gode opplevelsen av en varm vårvind som stryker våre kinn? Månedens salme for mai begynner med dette vakre bildet. ”Slik er Den hellig’ åndens vind,” fortsetter teksten og forklarer på enkelt vis hvordan Gud berører oss og blir nærværende i livene våre ved Den hellige ånd. ”For meg er det viktig at tekster er nære og berører livet,” forteller Anne-Ruth Jangaard til Kjerkeblad for Inderøy (nr. 2/2014). Hun ønsker også at sanger med bibelske motiver skal ligge nær opp til bibeltekstene – og vi gjenkjenner to bibeltekster som denne salmen bygger sin tekst på. Den første teksten er fortellingen om Nikodemus fra Johannesevangeliets tredje kapittel. Han var fariseer og en av jødene rådshefter, og det var nok litt pinlig for en mann med en så høy og offtentlig stilling å vise at han var nysgjerrig på Jesus. Han valgte å komme til Jesus om natten. Han hadde hørt Jesus snakke om ”å bli født på ny” og lurte på hva han mente med dette. Det ble til en spennende samtale mellom de to, hvor Jesus blant annet sa dette til Nikodemus: ”Undre deg ikke over at jeg sa til deg ’Dere må bli født på ny’. Vinden blåser dit den vil, du hører den suser, men vet ikke hvor den kommer fra, og hvor den farer hen. Slik er det med hver den som er født av Ånden.” (Joh 3,7–8)

Jangaard knytter Jesus-ordene til Nikodemus sammen med en tekst fra Paulus brev til galaterne:

”Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet og selvbeherskelse.” (Gal 5,22–23) Det er ganske genialt å knytte disse bibeltekstene sammen. Det som muligens fortsatt var uklart for Nikodemus, og som kan være temmelig vanskelig også for oss når vi forsøker å forstå og forklare Den hellige ånd, blir tydelig og konkret ved hjelp av teksten fra Galaterbrevet. ”Vinden ser vi ikke, men vi merker den.” Slik innledes Anders Frostensons salme om Ånden (N13 517). Og dette som vi hverken kan se eller forklare, tydeliggjør Galaterbrevets tekst om Åndens frukter, poetisk beskrevet av Jangaard i det tredje verset i månedens salme: *Og Åndens frukt skal være fred/ og glede, godhet, kjærlighet, / et trofast og tålmodig sinn, / det vil Den hellig’ åndens vind.* I salmens siste vers knyttes forbindelsen til de to bibeltekstene sammen: *Hør, Ånden blåser dit den vil, / i sterke kast, og myk og mild. / Kom, blås til meg og gi meg tro, / la Åndens frukter i meg gro.*

Øystein Wangs melodi er vakker og flyter melodisk nesten som en mild vind. Han forteller at ”det var en egen stemning i denne sterke og fine teksten, som inspirerte meg umiddelbart, og melodien kom til meg ganske raskt”. Salmen kom med i Barnesalmeboka i 1999, og flere barnekor har den på sitt repertoar. Men i Norsk Salmebok 2013 står den ikke under barnesanger. Dette er like mye en sang for voksne. Det er en læresalme som barn lett kan forstå, og som voksne kan lodde dypere i. Den fortjener å bli sunget mye, både i kor, på gudstjenester og på andre samlinger. Syng den; les salmens tekst; snakk sammen om bibeltekstene, og undre dere sammen over Den hellige ånds virkninger i våre liv og i vår verden.

Lytt til månedens salme ved å gå inn på NRK/TV, ”Salmeboka minutt for minutt”. Her synger damekoret ”Sangforeningen” salmen til Hektaban-dets akkompagnement, med komponisten selv ved flygelet.

I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok / Den norske kirkes salmedatabase.

Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeforslag til gudstjenestene.

SØNDAGSTEKSTEN

TORBJØRN HOLT - SJUR ISAKSEN - ESPEN DAHLGREN DOKSRØD

2. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN - 3. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN 4. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

2. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

3. JUNI 2018

Prekentekest: Gal 3,23–29

Lesetekster: Salme 67,2–6 / Lukas 10,21–24

Liturgisk farge: Grønn

Paulus er noe av det mest radikalt grensesprengende det går an å finne i eliteserien av historiske personer som har bygget opp vår vestlige kultur. I den grad kristendommen har en sterk sentral gründerkikkelse ala Muhammed i Islam, er det Paulus (Det er selvsagt ikke Jesus. Han er ikke kristendommens grunnlegger, men kristendommens innhold, som er radikalt mer betydningsfullt). Paulus var den som ble gitt – eventuelt tok til seg – oppgaven å tegne ut den nye religionen teologisk. Mens apostlene satt i Jerusalem, reiste Paulus vidt og bredt i den antikke verden og produserte en serie brev som skulle få avgjørende betydning for å etablere kristendommen som en selvstendig tankestruktur. Han grunnla menigheter og besøkte dem, formante, underviste, provo-

serte, inspirerte og refset. Hans var en rastløs kosmopolitt, et par tusen år før vår internasjonale tidsalder.

Paulus startet som ortodoks fariseer og establishmentfigur (disippel av lovlæreren og fariseeren Gamaliel), forfølger av den nye religionen og vitne til steiningen av protomartyr Stefanus. Metodene hans i møte med de nye kristne beskrives fyndig i Acta 9: "Saulus raste fremdeles mot Herrens disipler og truet dem på livet." Omvendelsen snudde fullstendig opp–ned på hele livet hans, og muligens også på verdenshistorien. Det er usikkert om kristendommen hadde fått den voldsomme utbredelsen den fikk, uten Paulus' energi, reiselyst og evne til teologisk innovasjon.

Etter omvendelsen måtte Paulus revidere hele sin teologiske tenkning fullstendig. Loven som han så trofast og energisk hadde tjent, måtte nå vike fra den teologiske førsteplassen og byttes ut med troen på Kristus. Dagens prekentekest handler om dette teologiske jordskjelvet.

Loven som kom fra Gud selv og ble overgitt til Moses, og som var jødedommens aller mest verdifulle teologiske skatt, beskrives av Paulus på brutalt vis som en vokter. Ordet for "vokter" som Paulus bruker, er "*paidagogos*". En *paidagogos* var ikke primært en lærer, men en som passet på (potensielt ulydige) gutter. I gresk-romersk kultur var dette en betegnelse på en pålitelig slave som fikk i oppdrag å veilede gutter av overklassen i liv

og etikk. Uten en slik vokter fikk de ikke lov å operere utendørs på egenhånd.

Menneskeheten var altså kollektivt under oppsyn av en vokter og oppdrager "helt til den tro som skulle komme, ble åpenbart". Slike voktere er nyttige. Med denne begrepsbruken slår Paulus det utvetydig fast at før Kristus måtte mennesket ikke bare passes på, men det var umodent og trengte en *paidagogos*.

Så kommer den tiden da vi kan bli erklært rettferdige ved tro. Rettferdighet (*dikaisyne*) har juridiske overtoner, og både straff og frigjøring klinger med i begrepet. I Kristus settes vi fri, og vi settes fri til å bli likestilt. I Kristus er vi ett, uavhengig av kjønn, status eller etnisk opprinnelse. Selv det grunnleggende skille mellom paktens folk jødene og hedningene er et tilbakelagt stadium: I Kristus er alle av Abrahams ætt, og er Abrahams arvinger.

Mer drastisk en dette er det knapt mulig å operere. Troen på Kristus har et enormt frigjørende potensial. De færreste er slaver i dag, og i utdanningens tid er vi ofte svært velutdannede. Likevel trenger vi å settes fri til å bli modne og frie. Vår tid har nye typer fangenskap og umodenheter. Det gamle budskapet setter fri fra nye typer fangenskap.

TORBJØRN HOLT
SJØMANNSPREST I LONDON
THO@SJOMANNSKIRKEN.NO

3. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

10. JUNI 2018

Prekentekest: Joh 1,35–51

Lesetekster: Jes 50,4–9 / Rom 8,28–30

Liturgisk farge: Grønn

EKSISTENSIELLE SPØRSMÅL

Det blir ofte hevdet at spørsmålene er viktigere enn svarene. Det er nok en sannhet med modifikasjoner. Noen ganger trenger jeg faktisk å få vite når neste buss går, eller om mine nærmeste er glad i meg, ikke bare undre meg over spørsmålet. Men i filosofien og i teologien er selve spørsmålet av avgjørende betydning. Fortellingen om Johannes og Andreas, Filip og Natanael inneholder påfallende mange spørsmål; noen av dem gir impulser til eksistensiell refleksjon og kanskje også til forkynnelsen på denne søndagen:

JESUS: HVA LETER DERE ETTER?

Hva leter dere etter – *ti zeteite*. Hovedbetydningen for dette greske verbet er å lete etter noe som er blitt borte. En rekke steder i NT brukes ordet om å lete etter Jesus, blant annet i fortellingen om Jesus som tolvåring i tempelet (Luk 2,48f). Men ordet kan også uttrykke en mer overført betydning knyttet til vilje, ønske. Derfor ble 1,38 oversatt med "Hva vil dere?" i Bibelen 78/85

Et raskt google-søk med "hva leter dere etter?" som søkerord, gir desidert flest treff på sider som handler om dating eller jobbsøking. Mye tyder på at det viktigste å finne her i livet er en (snill, attraktiv, spennende) kjæreste og et (meningsfullt, godt lønnet) arbeid. Dette er ikke overfladiske eller trivielle lengsler; tvert imot er de knyttet til menneskets aller første bestemmelse, slik det er uttrykt i skapelsen: Arbeid, fellesskap og reproduksjon. Likevel lengter noen etter mer enn en partner og en jobb. Jesus vakte denne lengse-

len; derfor fulgte de etter ham. Og han spør: "Hva leter dere egentlig etter når dere følger etter meg?"

Evangeliets svar er å snu spørsmålet på hodet. Det er Gud som leter. Kanskje er det mulig å se Jesu virksomhet som Guds gode blikk på et uavbrutt søk etter mennesker? Øyne som blir møtt av Jesu øyne, later til å få nytt lys i seg. De Jesus først har fått øye på, får selv et nytt syn. Aller tydeligst blir det i denne fortellingen demonstrert i møte med Filips venn Natanael. Vi vet ikke om Natanael var en som hadde større behov enn andre for å skjule seg. Da han satt under fiken-treet, var det neppe fordi han lekte gjemsel, men heller fordi han hvilte midt på dagen. Samtidig demonstrerer han en skepsis med ironisk snert når han trekker i tvil at Messias kan komme fra den lille lillebyen Nasaret.

TO DISIPLER: HVOR BOR DU?

Dette er også et naturlig spørsmål. Har du funnet noe eller noen som vekker din interesse, vil du gjerne holde på det og bli med hjem. Selv om det andre steder uttrykkes at Jesus ikke hadde noe hjem som var hans eget, er det slik i denne fortellingen at de faktisk fikk svar på tiltale og ble med ham dit han bodde, selv om det trolig var et svært midlertidig tilholdssted. Hvor bor Jesus i dag? Det kan vi svare på: Jesus bor i ordene sine, i sakramentene, i "sin Fars hus", i øynene til barna og til dem som lider.

Men også dette spørsmålet kan med fordel snus på hodet og vendes tilbake til den som spør: Hvor bor egentlig du? Og er du hjemme når jeg kommer og banker på? "*Se jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, vil jeg gå inn til ham og holde måltid, jeg med ham og han med meg.*" (Åp 3,20) Problemet er ikke først og fremst at jeg ikke vil åpne opp. Problemet er at jeg ikke er hjemme, i meg selv, i min lengsel, i min nød, i min takknemlighet.

NATANAEL: KAN DET KOMME NOE GODT FRA NASARET?

Byen Nasaret lå i hjertet av Galilea, en region som var befolket av både jøder og flere andre folkeslag. Den jødiske befolkningen i området

utgjorde omtrent 60 %, men de galileiske jødene ble sett ned på av jødene i Judea lenger sør. Her utgjorde de mer enn 90 %, og jødene i Judea betalte tempelskatt, tok de jødiske skikkene mer alvorlig og blandet seg mindre med andre folkeslag gjennom ekteskap enn de galileiske jødene. Galileiske jøder ble ansett som mindre rene. Dette er muligens noe av bakgrunnen for Natanaels retoriske og senere legendariske spørsmål: "Kan det komme noe godt fra Nasaret?" Men Natanael var selv galileer, trolig fra Kana (Joh 21,2), så hadde han egentlig så mye han skulle sagt?

Poenget er kanskje mer dyptgående evangelisk enn vi umiddelbart aner. Natanael deler den tilbøyeligheten som ligger nær for mange av oss, å avskrive det som er av liten betydning i verden. For Romerrikets del var sosial status svært avgjørende for hvordan man ble sett og mottatt. Etnisitet, hjemsted, formue, utdannelse og andre ytre faktorer var viktigere enn indre kvaliteter. Når Jesus kaller disipler, bryter han med dette rangeringsystemet. Bare det at han selv kom fra Nasaret i Galilea og ble født av en ung og ugift landsbykvinne, var et brudd. Kan det komme noe godt fra Nasaret?

NATANAEL: HVOR KJENNER DU MEG FRA?

Mange har opplevd den ambivalente følelsen av å oppdage at andre vet mer om deg enn du har fortalt dem. Ikke minst er dette blitt en virkelighet i den digitale verden. Det er potensielt noe fint i å tenke på at noen har vært interessert nok i meg til at de har skaffet seg denne kunnskapen. Men det er også noe skremmende ved det, noe som utfordrer diskresjonen og den private sfære.

Når barna leker gjemsel i nabolaget, er det om å gjøre ikke å bli sett. Framfor alt er det viktig ikke å bli sett *først*; da blir det nemlig din oppgave å lete opp alle de andre i neste runde. De mest fantasifulle gjemmesteder blir tatt i bruk for å unngå den andres synsfelt. Men det kan bli lenge å sitte ubekvemt krumbøyd under et verandatak eller oppi en tom søppelkasse.

Mange fortsetter å leke gjemsel i voksen alder. Trangen til å skjule seg kan overstyre det meste i livet. Men like mange drives av et annet og be-

slektet behov, nemlig behovet for å bli sett. Den samme skammen som gjør at mennesker skjuler oss, bærer også med seg en lengsel etter å bli oppdaget og anerkjent. Denne ambivalensen leder mange av oss ut på en varsom leting etter det blikk som velsigner og ikke fordømmer.

Men da Natanael først fikk øye på Jesus, hadde Jesus for lengst fått øye på ham. Jesus ser oss først. Gud elsker oss først:

Gud, du har elsket oss først, men vi taler om deg som om du bare hadde elsket oss først én gang i fortiden. I virkeligheten er det dag for dag hele livet igjennom at du elsker oss først. Når vi våkner om morgenen og vender vår sjel mot deg, kommer du oss i forkjøpet – du har elsket oss først. Dersom jeg står opp før daggry og i samme øyeblikk vender min sjel i bønn til deg, da er du allerede der – du har elsket meg først. Når jeg legger bak meg alt som forstyrrer, og søker inn i sjelen for å tenke på deg, da er du stadig den første. Forlat oss, Gud, vår utakknemlighet. Det er ikke bare én gang du elsker oss først, det er i hvert eneste av livets øyeblikk. Amen. (S. Kierkegaard)

Da Jesus så ham og anerkjente ham som en mann uten svik, var veien fra skepsis til bekjennelse kort for Natanael. Hans Kvalbein kaller denne teksten for begynnelsen på det nytestamentlige ”stafettløp” der vitnesbyrdet om Jesus overleveres i flere etapper. Fra døperen Johannes, via hans disippel Andreas og broren Simon Peter, til Filip og Natanael. Hver av disse ble sett av Jesus slik at deres egne øyne ble åpnet til å se ham. Jesus lover dem større syn i tiden som kommer: ”Dere skal få se himmelen åpnet!” Siden har vekslingene i stafettløpet økt til et tall vi verken kan kjenne eller uttale. Mens vi leser om de første vitnene, er vi selv allerede en del av stafetten. I troen ser vi ham som har sett oss først.

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
UNIVERSITETSLEKTOR OG PREST
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

4. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

17. JUNI 2018

Prekentekest: Matt 16,24–27

Lesetekster: Jos 24,19–24 / Ef 2,1–10

Liturgisk farge: Grønn.

TIL DAGEN

Det er alltid ulikt hvilken innfallsvinkel vi har når vi forkynner – og når vi skriver kommentarer. Til denne dagen har jeg valgt å bli i å kommentere det jeg finner vanskeligst, det i evangelieteksten som det smertet mest å lese.

TIL TEKSTENE

GT-teksten er fra Josvas bok, rett før Josva dør. Det er dialogen mellom Josva og folket i Sikem rett før paktslutningen teksten handler om – Josva befaler dem ikke å ha andre guder enn JHWH, og får gehør fra folket.

Brevteksten er fra brevet til efeserne. Den handler om menneskets bevegelse fra å være i villfarelse til, ved Kristus, å være frelst av nåde. Perikopen lander i at vi mennesker er Kristi verk, skapt i ham til gode gjerninger som er lagt til rette for oss av Gud.

Evangelieteksten er fra Matteus 16 og handler om å følge Jesus, og hva som skal til. Jesus sier man må fornekte seg selv, ta opp sitt kors og følge ham.

TIL PREKENEN Selvfornektelse

Om noen vil følge etter meg, må han fornekte seg selv (...). Jeg kan knapt tenke meg en evangelietekst som utfordrer meg mer hva gjelder formidling. Teksten beveger seg på en knivsegg mellom god forstand og det skjære psykiske risikospill. Hva i all verden vil det si å fornekte seg selv? – eller kanskje mer presist: Hva vil det si å fornekte

seg selv som en konsekvens av å følge Jesus?

Frelst

For noen år siden hadde VGTV en serie som het Frelst. Her følger vi Rut Helen Gjævert sin søken etter hva som var drivkraften for henne da hun som ung voksen gikk inn i Jesus Revolution Army. I et lite miljø, med lite kontakt med familie og venner, handlet alt om å spre evangeliet. Alt! Hva det gjorde med Gjævert, hvordan hun på sett og vis mistet seg selv, og hvordan hun fant tilbake til seg selv, er det serien handler om. Dette er fornektelse i kristen sammenheng på noe av det vanskeligste; man finner en tilhørighet, men på ett eller annet tidspunkt bryter man ut. Hva skjer da med livet? Hvilken rolle har Gud i dette?

Et religionspsykologisk blikk

Jeg mener, som sagt, at å snakke om selvfornektelse i troen potensielt er et psykisk risikospill. Jeg vil derfor gå til religionspsykologiens objektrelasjonsteori for å se nærmere på hvordan dette kan forstås. Objektrelasjonsteori er en teori som omfatter sentrale psykodynamiske perspektiver. Den anvendes i klinisk religionspsykologi. Utgangspunktet for objektrelasjonsteorien er at man ikke kan danne seg et bilde av Gud uten våre egne erfaringer med relasjoner. Uavhengig av om man tror, tviler eller ikke tror, er Gud med stor G viktig, mener den amerikanske psykoanalytikeren Maria Rizzuto. Hun mener at å vite hvilken Gud man eventuelt ikke tror på, er viktig fordi Gud uansett er et begrep som befinner seg i ens kontekst. Forholdet man har til Gud, vil uansett inneholde viktig informasjon om ens psykologiske utviklingshistorie. Det sentrale i et objektrelasjonsteoretisk perspektiv er at menneskers erfaringer med relasjoner betraktes som byggesteiner i det psykiske livet. Et individ danner forestillinger om relasjoner – dette er objektrelasjonene. Dette vil være tilstede bevisst eller ubevisst. *Gud kan her sees på som det glemte objekt i psykologien.*

Jesus som byggestein

Dette vil si at vi bærer med oss bilder om Gud, som i stor grad speiler resten av vår person. Kris-

ten tro handler unektelig om en relasjon – ikke slik som Depeche Modes skildring i monsterhiten *Personal Jesus*, som en Jesus som kan formes som en bestevenn etter eget forgodtbefinnende, men relasjoner som i den søken etter Kristus vi har i våre liv i de ulike fasene og på de ulike arenaene. Vi må i denne sammenhengen derfor tenke på Jesus som en byggestein i våre liv. Det kan høres banalt ut, men det er det stikk motsatte; vi kan med denne inngangen se hvor kompleks en tro kan være – og hvordan våre individuelle trosliv er bygget opp.

Den gode selvfornektelsen

Hva er det så å ha Jesus som en byggestein? Hvilken selvfornektelse er av det gode? Jo, fornektelsen av å skulle klare alt. Fornektelsen av å skulle være alt. Fornektelsen av å skulle være noe annet enn man er. Kristen selvfornektelse, å ta opp sitt kors, er å se sine egne begrensninger, sine egne svakheter, sine egne laster. Det er å fornekte noe av det i verden, som bryter oss ned. Det er ikke å se vekk fra det vanskelige, men å erkjenne at å være menneskelig er ikke å strekke til, at det ikke å strekke til kan være ok. Det er å løfte blikket mot en ny fremtid – i både jordisk og himmelsk forstand. Møtet mellom den jordiske sannhet og den himmelske sannhet blir for min del svaret på problemet med å skulle fornekte seg selv – at det ikke handler om å fornekte den man er, men å nekte å bære det som tynger så mye at man ikke skal bære det. Å balansere dette – å fornekte våre individuelle onder, det illusoriske prestasjonsjaget og presentasjonsjaget i møtet med en kjærlig Gud – er for min del kjernebudskapet i denne søndagens evangelietekst.

SALMEFORSLAG

433 Da Herren kom til denne jord. En salme om etterfølgelse. Hvor Jesus var, hvordan han forholdt seg til mennesker rundt seg – og ikke minst at han Jesus er med oss i dag.

510 Herre, når din time kommer. Denne salmen ivaretar paradokset det er å være i en verden hvor ikke alt er rett, samtidig som vi har vissheten i troen om at en gang skal alt bli fullendt og helt rett.

563 *Når Jord og himmel møtes her.* Møtet mellom himmel og jord, mellom det himmelske som løfter oss og mellom det sammensatte livet på jorda. Dette møtet beskrives fantas-

tisk godt i denne nattverdsalmen – at hjertet vårt her kan finne ro.

ESPEN DAHLGREN DOKSRØD
KAPELLAN I NEDRE EIKER MENIGHET
ESPENDD@GMAIL.COM

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGER

BORG BISPEDØMME

Borg bispedømmeråd har 10.4.2018 tilsatt:
Lisa Holm Johansen som sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested Onsøy sokn.
Maria Vassli Gjære som sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested Kråkerøy sokn.
Johan Mikael Gimse som kapellan i Nordre Follo prosti med tjenestested Kolbotn, Greverud og Oppegård sokn.
Anne Borgen som sokneprest i Østre Romerike prosti med tjenestested Fet og Dalen sokn.
Alle har bekreftet at de tar imot stillingene.

Kari Fure

FLUKTEN FRA SYRIA OG IRAK

199,-

Flere millioner mennesker flykter fra sine hjemland i Midtøsten. Blant disse er det mange kristne. De drives vekk fra områdene der den kristne kirke først etablerte seg. Slik kuttet kirkens røtter.

I *Flukten fra Syria og Irak* forteller Kari Fure om møter med mennesker som står midt i dramaet. Hun har snakket med flyktninger og kirkeledere, politikere og personer som risikerer livet for å hjelpe – og orientalske kristne som starter et nytt liv i Tyskland, Sverige og Norge.

Fure setter enkeltskjebnene inn i en politisk og historisk sammenheng. Hun drar linjene til folkemordet i Tyrkia for hundre år siden, og spør hvorfor de religiøse motsetningene i Syria og Irak ble så dype. Fure har også møtt folk som drømmer om trygghet i en selvstyrt provins for kristne og andre minoriteter på Niniveletta i Nord-Irak.

Les den spennende historien!

www.lutherforlag.no

Harald Hegstad
GUD, VERDEN OG HÅPET
INNFORING I KRISTEN DOGMATIKK
 379,-

Hvem er Jesus Kristus? Hva betyr det at mennesket er skapt i Guds bilde? Hva kjennetegner det kristne fellesskapet? Dette er bare noen av de spørsmålene en grunnbok i dogmatikk forsøker å besvare. Boken behandler de ulike temaene med utgangspunkt i Bibelen, redegjør for hvordan kirkens lære har blitt formulert gjennom historien og drøfter hvordan kristen tro best kan formuleres i dag.

Boken tar utgangspunkt i luthersk kirkelig tradisjon, men i større grad enn tidligere fremstillinger reflekterer boken over dagens økumeniske situasjon. Alle som vil ta et dypdykk i kristen tro, vil ha stor glede av boken.

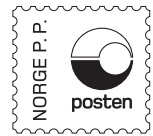
Denne boken er et viktig og solid bidrag til studiet i dogmatikk. Boken anbefales som en oppdatert og gjennomarbeidet innføring i hovedtrekkene i kristen tro og lære.

Jan-Olav Henriksen, professor i systematisk teologi, Det teologiske Menighetsfakultet.

Gud, verden og håpet gir en god innføring i hva evangelisk-luthersk kristen tro kan være i dagens norske kontekst: Klart strukturert, godt valgte problemstillinger, rik på troens forankring i Skriften og informert av nyere økumenikk. Et godt valg for førsteårsstudenter i teologi/religion eller andre med interesse for skoleing til kirkelig tjeneste.

Gunnar Innerdal, førsteamanuensis i systematisk teologi, NLA Høgskolen

PRIORITY

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, sokneprest Kjersti Gautestad Norheim og praktikumsleder Fredrik Saxegaard. Bokmeldingsansvarlig: Stipendiat Per Kristian Sætre. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>